

Sprawozdanie

Komisji naftowej o petycyi Towarzystwa dla opieki i rozwoju górnictwa i przemysłu naftowego w Galicyi w przedmiocie uregulowania stosunków prawnych górnictwa i przemysłu naftowego.

Wysoki Sejmie!

Sprawa uregulowania stosunków prawnych górnictwa i przemysłu naftowego pojawia się aż nadto często w Wysokiej Izbie bądźto z powodu przedłożeń rządowych, bądźto projektów do ustaw przez Wysoki Wydział przedłożonych, bądźto nareszcie z powodu petycyj stron interesowanych — i ta właśnie okoliczność daje wymowne świadectwo o jej ważności i nagłości.

Powody wszelkich przedłożeń i petycyj w tej sprawie zgadzają się w tem:

iz przedsiębiorstwa wobec nierozzerwalnego związku nafty z własnością powierzchni gruntu, nie mają dostatecznego zapewnienia prawnego pod względem własności i posiadania nabytych umowami prywatnemi praw do poszukiwania i wydobywania nafty i jej pokrewnych minerałów;

iz dla braku trwałej i pewnej podstawy prawnej, wstrzymują się kapitały znaczniejsze od przedsiębiorstw naftowych i z tego powodu takowe na szerszą skalę rozwinąć się nie mogą;

iz dla braku samoistnej hipoteki niemożliwym jest kredyt rzeczowy oddziaływający skutecznie na rozwój innych przedsiębiorstw górniczych posiadających ten warunek;

iz dla braku przepisów górniczych, policyjnych i sprężystego na znajomości fachowej opartego ich przestrzegania. panuje w znacznej części kopalń nieład i nieporządek połączony z niebezpieczeństwem osób i mienia.

Owoż z tych tu w streszczeniu przedstawionych powodów, które komisya w zupełności podziela, domaga się petycyja na wstępie wspomniana, szybkiego uregulowania stosunków prawnych górnictwa i przemysłu naftowego osobną ustawą, która — o ile to byłoby możliwem — jeszcze na tegorocznej sesji sejmowej mogłaby być uchwaloną.

Uważając sprawę tę za nader ważną i nagłą wobec szybkiego wzrostu produkcji nafty w prowincjach rosyjskich (Baku Taman i innych), produkcji w Rumunii i na Wołoszczyźnie, tudzież w ostatnim roku w Hanowerze (Lineburger Haide) i grożącej ztąd konkurencyi dla produkcji krajowej, ułożyła komisya naftowa w myśl zasad petycyi, zgodnych z poprzednio w tej materii powziętemi uchwałami Wysokiego Sejmu, projekt do ustawy, który się tu pod / przedkłada. 7-

Ponieważ atoli z powodu krótkiego czasu trwania tej sesji sejmowej i obfitości materiału ustawodawczego załatwić się jeszcze mającego, ustawa projektowana nie mogłaby być uchwaloną, wnosi komisya:

Wysoki sejm raczy uchwalić:

zasady, na tle których ustawa naftowa miałaby być osnutą i wezwać c. k. Rząd, aby przedłożył takową do traktowania konstytucyjnego.

Zasady te byłyby następujące:

1. Nafta, wosk ziemny i inne tymże pokrewne minerały bitumeniczne nie należą do minerałów zastrzeżonych.

2. Własność tych minerałów może być za wolą właściciela od gruntu oddzieloną i stanowić samoistne ciało górnicze pod nazwą pola naftowego (§. 2. ust.).

3. O warunkach odstąpienia praw do poszukiwania i wydobywania tych minerałów stanowi umowa z właścicielem gruntu zawarta w takiej formie prawnej, jaka do uzyskania wpisu hipotecznego jest przepisana.

4. Do czasu wykupna minerałów zabezpiecza się prawo przedsiębiorcy górniczego za pomocą adnotacyi przy parcelach gruntowych na cele kopalniane przeznaczonych, w księgach hipotecznych (§. 3. ustawy z d. 6. Lutego 1869. l. 18. dz. u. p.), po odkryciu minerału i skonstatowaniu przez władzę kompetentną, iż takowy na swem naturalnem legowisku został wykrytym, otwiera się dla kopalni samoistne pole naftowe w księdze pól naftowych.

5. Jeżeli na realności gruntowej zapisane są hipoteki, mają takowe uporządkować się w drodze ugodnej z wierzycielami a względnie z uprawnionymi, a gdyby porozumienie nie nastąpiło, orzeknie władza górnicza w porozumieniu z władzą polityczną o wysokości wynagrodzenia a względnie zabezpieczenia praw wierzycieli, o ile takowe z powodu prowadzenia przedsiębiorstwa doznałyby uszczerbku. Przeciw tymczasowemu oznaczeniu wynagrodzenia i kaucyi rekurs nie może być wniesionym, jednakże służy stronie interesowanej, która z tego orzeczenia nie jest zadowolona, droga prawa.

6. Przedsiębiorcy służy prawo użycia za wynagrodzeniem gruntu obcego dla założenia budowy pomocniczej, dla odprowadzania wód z pola naftowego, lub dla prowadzenia drogi albo kolei do wywozu lub przewozu materyałów i produktów, jeżeli odpowiednie prowadzenie kopalni tego wymaga. W braku porozumienia o wynagrodzenie lub zabezpieczenie wartości gruntu, ma miejsce postępowanie pod 5) wskazane.

7. Jedno pole naftowe obejmować ma najmniej 1, najwyżej 36 hektarów przestrzeni, z wyjątkiem kopalni istniejących, dla których i poniżej miary minimalnej pola naftowe utworzone być mają.

8. Z kopalnią mogą być połączone w jedną całość tabularną budowle, warsztaty i inne na powierzchni znajdujące się realności, pośrednio lub bezpośrednio do ruchu kopalni służące, o ile temu połączeniu nie stoją na przeszkodzie w księgach publicznych wpisy lub osobne przepisy.

9. W ramach powyż pod 5) ustanowionej miary mogą pola naftowe być połączone i rozdzielane.

10. Nadzór i policję w kopalniach należy powierzyć władzom fachowym, a kierownictwo ludziom praktycznie do tego uzdolnionym.

11. Przepisy o ruchu, o stosunku pomiędzy właścicielami kopalń a robotnikami, o zakładaniu stowarzyszeń wzajemnego wsparcia dla robotników górniczych, mają być ułożone na modłę dotyczących postanowień ustawy górniczej.

12. Do zgłoszenia praw przedsiębiorstw utworzonych przed wejściem w życie ustawy naftowej i utworzenia dla nich pól naftowych wyznaczyć należy termin 6-cio miesięczny.

Przewodniczący:

Lukasiewicz.

Sprawozdawca:

Dr. Fedorowicz.

Projekt do ustawy

dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel. Ks. Krakowskiem zawierającej postanowienia o wydobywaniu nafty, wosku ziemnego i wszystkich pokrewnych tymże minerałów bitumenicznych.

Rozdział I.

Ogólne postanowienia.

- §. 1. Nafta (olej skalny, ropa, kipiączka) wosk ziemny i inne tymże pokrewne minerały bitumeniczne, nie należą do minerałów zastrzeżonych.
- §. 2. Minerały te (§. 1.) mogą za wolą właściciela od całości realności gruntowej być oddzielone i stanowić samoistne ciało górnicze pod nazwą pola naftowego.
- §. 3. O warunkach odstąpienia praw do poszukiwania i wydobywania tych minerałów stanowi umowa z właścicielem gruntu zawarta w takiej formie prawnej, jaka do uzyskania wpisu hipotecznego jest przepisana.
- §. 4. Właściciel gruntu i nabywca prawa do poszukiwania i wydobywania tych minerałów może żądać u właściwego c. k. Sądu adnotacyi przy parcelach dotyczących w księdze gruntowej lub tabularnej, iż takowe na cele kopalni nafty wraz z wszelkimi jakąbądź nazwę mieć mogącemi minerałami bitumenicznemi przeznaczone.
Adnotacya taka w księgach hipotecznych (gruntowych lub tabularnych) ma ten skutek, iż wszelkie późniejsze wpisy praw rzeczonych nie mogą przeszkodzić oddzieleniu własności nafty od realności gruntowej i utworzeniu dla niej osobnego ciała pod nazwą pola naftowego
- §. 5. Jedno pole naftowe obejmować musi co najmniej jeden hektar a może obejmować najwyżej 36. hektarów przestreni o kształcie dowolnym.
- §. 6. Na miejscach i drogach publicznych, kolejach żelaznych, tamach wodnych i cmentarzach poszukiwanie i wydobywanie wspomnianych minerałów bezwarunkowo jest wzbronionem.
Na innych miejscach poszukiwanie i wydobywanie może być wzbronionem, jeżeli temu sprzeciwiają się ważne względy publiczne.

Około obcych budynków w promieniu 20. metrów poszukiwanie i dobywanie tych minerałów jest niedozwolone, chyba tylko za wyraźnym zezwoleniem ich właściciela.

Rozdział II.

O poszukiwaniu nafty.

- §. 7. Kto chce poszukiwać minerałów wymienionych (§. 1.), winien uzyskać do tego pozwolenie c. k. urzędu górniczego okręgowego i wykazać w podaniu na piśmie wniesionem:
- a) iż jest sam właścicielem wymaganej w §. 5. przestrzeni gruntu lub iż w tej rozległości nabył prawo do poszukiwania i wydobywania minerałów na gruncie obcym;
 - b) winien opisać położenie granic i rozmiaru gruntu na kopalnie przeznaczonego w hektarach lub metrach i dołączyć w dwóch egzemplarzach mapę w rozmiarze katastralnym z dokładnem oznaczeniem liczb parcel i ich przestrzeni;
 - c) przedłożyć w dwóch egzemplarzach plan robót górniczych;
 - d) wykazać własne praktyczne uzdolnienie do prowadzenia robót górniczych lub ustanowionego kierownika.
- §. 8. Urząd górniczy okręgowy zbada z urzędu, ażali wymogom niniejszej ustawy uczyniono zadość i wyznaczy termin do oględzin na miejscu najdalej do dni 30. od wniesienia podania; — gdyby zaś dostrzegł braki, winien je podającemu wskazać i wyznaczyć stosowny termin do ich uzupełnienia.
- §. 9. Przy oględzinach ma urząd górniczy okręgowy baczyć na to, ażali względy na interes publiczny, względy górniczo-policyjne lub też względy na starsze prawa kopalniane wydaniu żądanego pozwolenia nie stoją na przeszkodzie i według wyniku dochodzenia wydać odpowiednie orzeczenie.
- §. 10. Do oględzin mają być zawezwani oprócz podającego o pozwolenie do rozpoczęcia robót górniczych przełożony gminy a względnie obszaru dworskiego, właściciele sąsiednich gruntów i właściciele sąsiednich kopalń.
- §. 11. Jeżeli udzieleniu pozwolenia stoją na przeszkodzie spory o prawa prywatne, to takowe do drogi prawa odesłać należy.
- §. 12. Aż do rozstrzygnięcia takich sporów wstrzymać się należy z wydaniem pozwolenia, ma jednak Urząd górniczy okręgowy wyznaczyć stronie podnoszącej zarzuty nieprzekraczalny termin 60-dniowy do wniesienia skargi w Sądzie właściwym i do wykazania, iż skarga została wniesioną.

Jeżeli strona nie skorzysta z tego terminu, wydać należy żądane pozwolenie bez względu na jej roszczenia.

- §. 13. Po dokonaniu oględzin, a ewentualnie po usunięciu przeszkód powyż (§. 11. & 12.) przewidzianych, wyda Urząd górniczy okręgowy pozwolenie na rozpoczęcie robót górniczych i zawiadomi o tem strony interesowane według przepisów o postępowaniu sądowem.
- §. 14. Jeżeli nafta lub inny minerał bitumiczny na swem naturalnem legowisku został odkrytym, winien przedsiębiorca górniczy donieść o tem Urzędowi górniczemu okręgowemu, który zarządzi oględziny na miejscu celem sprawdzenia tej okoliczności i wyda na to urzędowe potwierdzenie.
- §. 15. Na podstawie takiego urzędowego potwierdzenia obowiązany będzie uprawniony podać do właściwego Sądu, aby dla kopalni jego pole naftowe imienia (N. N.) przez podającego nazwać się mającego, w księdze pól naftowych było utworzonym, a równocześnie utworzenie pola naftowego w księgach gruntowych lub tabularnych z powołaniem się na dokonaną ewentualnie poprzednio adnotacyę było uwidocznionem.
- §. 16. Jeżeli realność gruntowa wolną jest od wszelkich ciężarów, dokona Sąd oddzielenia od niej własności nafty i utworzenia pola naftowego, wpisując takowe do księgi pól naftowych; gdyby atoli na realności gruntowej wpisane były prawa rzeczowe, to mają takowe uporządkować się w drodze ugodnej z wierzycielami a względnie uprawnionymi, a gdyby porozumienie nie nastąpiło, orzeknie starostwo górnicze w porozumieniu z władzą polityczną o wysokości wynagrodzenia a względnie zabezpieczenia praw wierzycieli, o ile takowe z powodu prowadzenia przedsiębiorstwa doznały uszczerbku.

Przeciw tymczasowemu orzeczeniu wynagrodzenia i kaucyi, rekurs nie może być wniesionym, jednakże służy stronie interesowanej, która z tego orzeczenia nie jest zadowoloną, droga prawa.

Rozdział III.

O kopalniach nafty.

- §. 17. Własność kopalni (§. 5.) ogranicza się liniami prostymi na powierzchni a płaszczyznami pionowymi w głąb ziemi.
- §. 18. Właściciel kopalni ma prawo poszukiwać i wydobywać w swoim polu naftowem nafty, wosku ziemnego i wszystkich w tych samych pokładach znajdujących się minerałów bitumicznych.
- §. 19. Właściciel kopalni ma prawo używać minerałów w tej ustawie niewymienionych, a przy prowadzeniu robót wydobytych na cele swego przedsiębiorstwa bez obowiązku wynagrodzenia właściciela gruntu.
O ile właściciel kopalni tych minerałów nie użyje, obowiązany jest wydać je na żądanie właścicielowi gruntu lub osobom z innego tytułu uprawnionym za zwrotem kosztów odkrycia i wydobywania.
- §. 20. Z własnością kopalni połączonym jest prawo przedsiębiorcy do zakładania w obrębie swego pola naftowego na powierzchni ziemi i pod

ziemią urządzeń i budowli potrzebnych do dalszego odorywania i wydobywania minerałów tą ustawą objętych, zakładania środków komunikacyjnych potrzebnych do ruchu kopalnianego i użycia gruntu do tychże celów potrzebnego.

- §. 21. Właściciel kopalni ma prawo w celu korzystniejszego prowadzenia swej kopalni zakładać budowle pomocnicze na gruntach obcych, wolnych według postanowień Rozdziału, a nadto w obcych kopalniach, o ile to tymże kopalniom nie przeszkadza ani szkodzi.
- §. 22. Jeżeli właściciel kopalni, w której polu ma być postawiona budowla pomocnicza, sprzeciwia się tejże, to spór rozstrzygnie c. k. Starostwo górnicze.
- §. 23. Jeżeli budowla pomocnicza ma stać w obcej kopalni, to uprawniony do budowy wynagrodzić ma wszelką szkodę, jaka tej kopalni przez postawienie budowli będzie wyrządzoną.
- §. 24. Uzyskane w polu otwartem przy budowlu pomocniczej minerały tą ustawą objęte, oddane będą właścicielowi gruntu za zwrotem kosztów odkrycia i wydobywania, jeżeli zaś te minerały wydobyte będą w polu naftowem innego właściciela, to oddane być mają temuż na żądanie bez żadnego wynagrodzenia.
- §. 25. Budowla pomocnicza stanowi przynależność uprawnionej kopalni względnie uprawnionych kopalń, jeżeli właściciele dwóch lub kilku kopalń połączyli się w celu wykonania takiej budowli pomocniczej, a nie ułożyli się inaczej. Po wykończeniu budowla ta wpisana będzie do księgi pól naftowych.
- §. 26. Za przynależność kopalni każdej, uważa się szczególnie znajdujące się w tejże do jej ruchu przeznaczone zwierzęta, maszyny, narzędzia i sprzęty, znajdujące się tamże zapasy materiałów przygotowanych i surowych i nieprzerobione jeszcze produkta kopalni. Co do tych przedmiotów egzekucya oddzielnie nie może być prowadzoną.
- §. 27. Właścicielowi kopalni wolno połączyć z kopalnią w jedną całość tabularną budowle, warsztaty i inne na powierzchni znajdujące się realności, pośrednio lub bezpośrednio do ruchu kopalni służące, jeżeli temu połączeniu nie stoją na przeszkodzie istniejące w księgach publicznych wpisy lub osobne przepisy.
- Przeznaczenie takich realności lub kopalń ma być wpisane do księgi naftowej, niemniej zanotowane w księgach gruntowych i innych księgach publicznych, jeżeli tam są już wpisane.
- Jeżeli na realnościach znajdują się ciężary zhipotekowane, natenczas połączenie ich z kopalnią może nastąpić tylko za zezwoleniem wierzycieli hipotecznych.
- §. 28. Na żadnej, z kopalnią hipotecznie (§. 27.) połączonej realności, jak długo trwa to połączenie, nie może być dokonany wpis co do stanu posiadania lub ciężarów w księgach gruntowych lub innych księgach publicznych, gdzie realność ta się znajduje. Wpisy w księdze naftowej dokonane, obejmują także realności na powierzchni się znajdujące, do kopalni przyłączone.

- §. 29. Skoro ustaje przeznaczenie tych realności do kopalni, przedsiębiorstwem być ma oddzielenie ich od kopalni w księdze naftowej i przeniesienie ich wraz z zapisanymi na nich ciężarami do tej publicznej księgi, do której właściwie należeć mają.
- §. 30. O każdej zmianie posiadania obowiązany jest nabywca, chociażby wpis jego posiadania do księgi naftowej natychmiast nie mógł być przedsięwzięty, zawiadomić w przeciągu dni 30. od objęcia kopalni urząd górniczy, przedkładając dokument nabycia w pierwopisie lub odpisie wierzitelnym. Jeżeliby nabywca mieszkał za granicą, ma zarazem ustanowić pełnomocnika zamieszkałego w kraju.

Rozdział IV.

O połączeniu, podziale i wymianie.

- §. 31. Połączenie dwóch lub kilku kopalń w jedną całość (§. 5.) podlega zatwierdzeniu c. k. Starostwa górniczego
- §. 32. Do połączenia potrzebne są następujące warunki:
1. aby kopalnie bezpośrednio ze sobą graniczyły,
 2. aby o połączeniu sporządzony był dokument,
 3. aby przedłożoną została mapa sytuacyjna całego pola w dwóch egzemplarzach,
 4. aby podana została nazwa dla połączonej kopalni;
 5. aby w razie, jeżeli na pojedynczych kopalniach wpisane są rozmaite ciężary hipoteczne lub ciężary te same lecz w innym porządku, dostarczony został dowód zezwolenia wierzycieli hipotecznych a w danym razie dowód zawarcia układu z wierzycielami co do porządku, w jakim przejść mają ciężary na połączoną kopalnię.
- §. 33. Starostwo górnicze zbada dopuszczalność żądanego połączenia i wyda o tem orzeczenie.
- Jeżeli potwierdzenie udzielone zostało, nastąpi sprostowanie księgi naftowej
- §. 34. Podział pola naftowego oraz zamiana części pól pomiędzy graniczącymi ze sobą kopalniami, podlega zatwierdzeniu Starostwa górniczego.
- Zatwierdzenie udzielane będzie z uwzględnieniem minimum przestrzeni, która dla każdej kopalni ma być zachowaną (§. 5.) i według postępowania wskazanego §§ 32. i 33.
- Zezwolenie wierzycieli hipotecznych nie jest potrzebnem, jeżeli pole naftowe na samoistne pola zostaje podzielone, a zapisane na niem ciężary łącznie na wszystkich pojedynczych częściach zabezpieczone będą.
-

Rozdział V.

O ruchu i zarządzie.

- §. 35. Właściciel przedsiębiorstwa nie ma obowiązku utrzymywać robót górniczych w ciągłym ruchu, ani też wykonywać pewnych minimalnych robót w swem polu naftowem, z wyjątkiem wskazanych w oddziale XII. celem uchylenia niebezpieczeństwa dla osób i mienia.
- §. 36. Odbudowa kopalni tylko według planu prowadzona być może. Plan ten będzie przed wykonaniem urzędowi górniczemu okręgowemu przedłożony i przez tegoż zbadany.

Badanie ogranicza się jedynie do względów górniczopolicyjnych.

- §. 37. Jeżeli urząd górniczy okręgowy nie podniesie przeciw przedłożonemu planowi zarzutów do dnia 30tu od czasu przedłożenia, posiadacz kopalni nabywa upoważnienia do przeprowadzenia planu, gdyby zaś podniósł jakie zarzuty w terminie powyższym, natenczas zawezwie przedsiębiorcę lub jego pełnomocnika do rozprawy nad zakwestyjonowanymi postanowieniami planu.

Jeżeli w tej drodze nie nastąpi porozumienie, rozstrzygnie Starostwo górnicze, czy i z jakimi zmianami plan przeprowadzony być może.

Postanowienia te mają się stosować przy późniejszych zmianach planów budowy.

Gdyby jednak w skutek nadzwyczajnych okoliczności zmiany planu stały się bezzwłocznie potrzebnymi, natenczas wystarczy doniesienie o nich urzędowi górniczemu okręgowemu w przeciągu najbliższych dni 14tu.

- §. 38. Jeżeli odbudowanie kopalni prowadzone jest niezgodnie z przedłożonym planem, urząd górniczy okręgowy jest upoważniony zawiesić roboty.
- §. 39. Każdy właściciel kopalni jest obowiązany założyć dokładną mapę górniczną swych robót podziemnych w dwóch egzemplarzach i wpisywać w nią regularnie nowe roboty.

W jakich okresach czasu mapa ma być uzupełnianą, postanowi w pojedynczych razach urząd górniczy okręgowy.

- §. 40. Ruch kopalni prowadzony być może tylko pod kierunkiem, nadzorem i odpowiedzialnością osób, które Starostwo górnicze uzdolnionymi do tego uzna.
- §. 41. Posiadacz kopalni wskazać ma urzędowi górniczemu okręgowemu osoby, powołane do kierownictwa i nadzoru
- §. 42. Jeżeli kopalnią kieruje lub ją nadzoruje osoba, której praktyczne uzdolnienie w tym względzie nie zostało uznane, albo która uznana została za niezdolną, urząd górniczy okręgowy może zażądać bezzwłocznego jej oddalenia, a w razie potrzeby powstrzymać roboty na czas tak długi, dopóki nie będzie przyjętą osoba uznana za uzdolnioną.

- §. 43. Osoby, które objęły kierownictwo i nadzorowanie ruchu, są odpowiedzialne za zachowanie planów ruchu i przestrzegania tak postanowień ustawy, jak i wydanych w granicach tej ustawy przepisów i rozporządzeń.

Obowiązkiem tych kierowników jest także, towarzyszyć osobom z urzędu zwiedzającym kopalnię i dawać im na żądanie wyjaśnienia o ruchu.

- §. 44. Posiadacz kopalni jest obowiązany pod osobistą odpowiedzialnością dostarczać powołanym do nadzoru organom zażądanych wykazów statystycznych.

Rozdział VI.

O stosunkach prawnych spółników kopalni.

- §. 45. Jeżeli kopalnia należy do dwóch lub kilku spółników, to ich stosunki prawne mogą być uregulowane albo według ogólnych przepisów o wspólnej własności, albo pod jakąkolwiek prawnie dozwoloną formą stowarzyszenia. W każdym razie obowiązani są przedłożyć urzędowi górniczemu okręgowemu dokument, normujący ich stosunki prawne w sposób odpowiadający wymogom wpisu w księgę naftową, i wskazać pełnomocnika w kraju zamieszkałego.

Rozdział VII.

O stosunkach prawnych pomiędzy przedsiębiorcami a właścicielami gruntu.

- §. 46. Jeżeli odpowiednie prowadzenie kopalni wymaga użycia sąsiedniego gruntu dla założenia budowy pomocniczej, dla przeprowadzenia kanału odprowadzającego zbyteczne wody z pola naftowego, lub dla prowadzenia drogi albo kolei do wywozu lub przewozu materyałów i produktów, służy przedsiębiorcy prawo użycia na ten cel gruntu obcego, a to nawet pomimo jego woli za odpowiednim wynagrodzeniem.

- §. 47. Przedsiębiorca obowiązany jest wypłacać właścicielowi gruntu corocznie z góry wynagrodzenie za odjęte mu użytkowanie gruntu i zwrócić takowy po dokonaniem użytkowaniu.

Jeżeli przez użytkowanie obniży się wartość gruntu, wynagrodzi przedsiębiorca przy oddaniu tegoż różnicę wartości i dopełnienie tego zobowiązania zabezpieczy na żądanie posiadacza gruntu już przy odstąpieniu tegoż odpowiednią kaucją.

Nadto właściciel gruntu jest w tym wypadku uprawniony żądać, aby przedsiębiorca zamiast wynagradzać ubytek wartości, nabył grunt na własność.

§. 48. Jeżeli pewnem jest, że użytkowanie gruntu potrwa dłużej nad trzy lata, lub jeżeli użytkowanie trwa dalej po upływie lat trzech, natenczas tak właściciel gruntu jak i przedsiębiorca mogą żądać, aby grunt przez przedsiębiorcę na własność nabyty został.

§. 49. Jeżeli grunt przez odstąpienie pojedynczych części tak jest na części podzielony, że pozostałe części w sposób celowi odpowiedni użytkowane być nie mogą, przedsiębiorca jest obowiązany płacić na żądanie posiadacza także i za te części roczne wynagrodzenie.

Pod tymi samymi warunkami może żądać właściciel gruntu, aby przedsiębiorca nabył cały grunt na własność.

§. 50. Przy przymusowem odstąpieniu lub nabyciu kawałka gruntu na cele wymienione (§. 46.) nie wchodzi w rachunek odszkodowania podwyższenie wartości, które co do tego gruntu dopiero w skutek założenia w sąsiedztwie kopalni nastąpiło.

W razie sprzeciwienia się przedsiębiorcy kopalni, właścicielowi gruntu nie będzie przyznane osobne wynagrodzenie za nowe urządzenia na gruncie lub naprawy, jeżeli z ich natury, ze sposobu i czasu wykonania, lub ze zbiegu innych okoliczności okazuje się, że wykonane zostały jedynie w zamiarze uzyskania wyższego wynagrodzenia. W takim razie zastrzeżoną zostaje właścicielowi gruntu tylko możność usunięcia własnym kosztem wykonanych urządzeń i napraw.

§. 51. Odstąpienie gruntu może być odmówione tylko z ważnych względów na publiczne interesa.

§. 52. Jeżeli strony nie mogą się porozumieć co do odstąpienia gruntu lub wynagrodzenia, Starostwo górnicze zarządzi dochodzenie na miejscu przy współdziałaniu władzy politycznej powiatowej i znawców.

§. 53. Na podstawie przeprowadzonego dochodzenia wyda Starostwo górnicze w porozumieniu z polityczną władzą powiatową orzeczenie, czy, w jakich rozmiarach i pod jakimi warunkami posiadacz gruntu jest obowiązany do odstąpienia tegoż, lub właściciel kopalni uprawniony do nabycia gruntu na własność.

§. 54. Starostwo górnicze zawiadomi o orzeczeniu w sprawie wywłaszczenia gruntu nie tylko właścicieli gruntu i kopalni, lecz nadto także wierzycieli hipotecznych i inne osoby rzeczowe prawa posiadające.

Przeciw tymczasowemu oznaczeniu wynagrodzenia i kaucyi rekurs nie może być wniesiony. Jednakże stronie interesowanej, która z tego oznaczenia nie jest zadowoloną, służy droga prawa.

Droga sądowa nie wstrzymuje objęcia gruntu w posiadanie, jeżeli oznaczone wynagrodzenie uprawnionemu uiszczono lub wraz z kaucją do depozytu sądowego złożone zostało.

§. 55. Koszta postępowania przy wywłaszczeniu ponosi w pierwszej instancji przedsiębiorca kopalni a w drugiej instancji strona przegrająca.

Rozdział VIII.

O stosunku kopalni do publicznych środków komunikacyjnych.

- §. 56. Przedsiębiorca kopalni nie może podnieść zarzutu przeciw urzędzeniu publicznych środków komunikacyjnych, jako to: dróg kolei żelaznych, kanałów, co do których przedsiębiorcy budowy służy prawo wyłączenia.

Jednakże przed określeniem kierunku tych komunikacji przesłucha władza kompetentna posiadaczy tych pól naftowych, przez które środki komunikacyjne przechodzić mają a to celem oznaczenia, w jaki sposób urządzenie komunikacji nastąpić powinno z jak najmniejszą szkodą dla ruchu górniczego.

- §. 57. Jeżeli przedsiębiorca uzyskał pozwolenie do prowadzenia robót górniczych, zanim trasa komunikacji ostatecznie zatwierdzoną została, i jeżeli tenże ze względu na tę trasę w skutek zarządzenia władzy musi ograniczyć swe roboty górnicze, zaprowadzić niepotrzebne zresztą przyrządy w kopalni, usunąć lub zmienić istniejące w kopalni urządzenia, lub też, jeżeli z tego powodu ruch jego przedsiębiorstwa stał się utrudniony lub kosztowniejszy, natenczas służy mu prawo żądania zupełnego odszkodowania od przedsiębiorcy zakładu komunikacyjnego.

Jeżeli strony nie zawrą ugody co do odszkodowania, natenczas po przesłuchaniu obu stron i z zastrzeżeniem drogi prawa, tymczasowo Starostwo górnicze w porozumieniu z Namiestnictwem orzeka, czy i w jakiej wysokości służy przedsiębiorcy górniczemu prawo do odszkodowania“.

Rozdział IX.

O stosunku prawnym pomiędzy przedsiębiorcami górniczymi a robotnikami.

- §. 58. Stosunek prawny pomiędzy przedsiębiorcami górniczymi, a robotnikami stosuje się do ogólnych przepisów prawnych, o ile poniżej inaczey nie postanowiono.
- §. 59. Regulaminy służbowe, które przedsiębiorcy wydać mają dla swych zakładów, podlegają zatwierdzeniu Starostwa górniczego, które jednakże tylko wtedy może być odmówione, jeżeli regulamin sprzeciwia się względem górniczo-policyjnym lub ustawom.
- §. 60. Stosunek służbowy może być przez jedną lub drugą stroną wypowiedziany w terminie 14-dniowym, a jeżeli wypowiedzenie odnosi się do osób pobierających płacę miesięcznie lub rocznie, w terminie 3-miesięcznym, o ile nie umówiono się inaczej.

§. 61. Przed upływem wyraźnie lub milcząco umówionego czasu służby i bez poprzedniego wypowiedzenia, mogą być robotnicy górniczy oddaleni:

1. Jeżeli na podstawie kodeksu karnego uznani zostali winnymi zbrodni, wykroczenia popełnionego w chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej lub podobnego przestępstwa;
2. wykroczenia lub przestępstwa przeciw bezpieczeństwu osoby, honoru lub mienia swego służbodawcy lub przełożonych im urzędników;
3. jeżeli wiodą życie rozwiązłe, dopuszczają się zuchwałego nieposłuszeństwa lub ciągłej krnąbrności;
4. jeżeli w służbie nabytą znajomość stosunków kopalni nadużyją na niekorzyść swego służbodawcy.

§. 62. Przed upływem czasu służby wyraźnie lub milcząco umówionego i bez poprzedniego wypowiedzenia, mogą robotnicy służbę opuścić:

1. jeżeli służbodawca lub przełożony urzędnik na nich się targnie;
2. jeżeli przyrzeczona im zapłata bez dostatecznego powodu zatrzymana została;
3. jeżeli służbodawca lub urzędnik przełożony nakłania ich do czynów niemoralnych lub prawu przeciwnych.

§. 63. Przedsiębiorca kopalni lub jego zastępca jest obowiązany, wystawić odchodzącemu robotnikowi świadectwo o sposobie i czasie jego zatrudnienia, a jeżeli robotnik tego żąda, także o jego sprawowaniu się. Podpis służbodawcy uwierzytelni przełożony gminy bez kosztów i stempla.

Jeżeli służbodawca odmawia wydania świadectwa, wystawi takowe na jego koszt urząd górniczy okręgowy.

§. 64. Stali robotnicy kopalni nie mogą bez uzyskania uwolnienia z kopalni, w której służą przyjmować robót innych, a przedsiębiorcy kopalni lub ich zastępcy dotąd nie mogą przyjmować robotników, o których wiedzą, iż już poprzednio w kopalni służyli, dopóki ci nie przedłożą świadectwa przedsiębiorcy, u którego w ostatnich czasach w służbie zostawali, lub świadectwa zastępcy przedsiębiorcy, a względnie Urzędu górniczego okręgowego.

§. 65. Dzieci nie mające lat dziesięć nie mogą być bezwarunkowo w kopalni zatrudnione, dzieci zaś od 12—14 lat, kobiety i dziewczęta bez różnicy wieku przy robotach na powierzchni ziemi. Przed ukończeniem 14 roku życia dzieci mogą być najwięcej sześć godzin dziennie przy kopalni zatrudnione i to tylko w taki sposób, aby przydzielone im roboty nie tamowały ich fizycznego rozwoju i nie szkodziły zdrowiu. Takie dzieci tylko za zezwoleniem ojca lub opiekuna przyjmować wolno, a ich zatrudnienie w kopalni nie powinno przeszkadzać ustawami przepisanejmu obowiązkowi uczęszczania do szkoły.

§. 66. Ludzie młodzi, którzy ukończyli rok 14., nie mogą do 17 lat być zatrudnieni przy robotach nocnych, t. j. w czasie od 9ej godziny wieczór do 5ej rano i nie dłużej nad 10 godzin dziennie. W ciągu pracy robotnikom tej kategorii ma być dozwolony odpoczynek pół-

godzinny przed południem i po południu, a całogodzinny w południowej porze.

Wyjątkowo może Urząd górniczy okręgowy zezwolić na zatrudnienie robotników tej kategorii przy robotach nocnych, pod warunkiem odpowiedniej zmiany pracujących w dzień i w nocy, niemniej na przedłużenie czasu roboty o dwie godziny, co jednak w każdym razie najdłużej tylko 4 tygodnie trwać może.

- §. 67. Przedsiębiorca jest obowiązany zrobić rachunek ze swoimi robotnikami przynajmniej co miesiąc, zaś przy wystąpieniu ze służby natchmiast i wypłacić im zarobek w gotówce.
- §. 68. Do zapłaty robotnika w kopalni mogą być zastosowane środki zabezpieczające i egzekucyje tylko na korzyść:
1. opartych na ustawie pretensyj do dostarczania środków utrzymania;
 2. pretensyj stowarzyszeń wzajemnego wsparcia do swych uczestników.
- §. 69. W każdej kopalni prowadzona być ma księga robotników, która zawierać będzie imiona i nazwiska robotników, rok urodzenia, nazwę gminy prz należącej, dzień wstąpienia i wystąpienia ze służby, oraz datę ostatniego świadectwa służby. Urzędowi górniczemu okręgowemu wolno wglądać w księgę tę każdej chwili.

Rozdział X.

O zniesieniu kopalni.

- §. 70. Jeżeli urzędownie sprawdzonem zostanie, że właściciel kopalni opuścił takową zupełnie i pomimo wezwania dwukrotnego nie wykonywa nawet robót w celu uchylenia niebezpieczeństwa publicznego w §. 71. zarządzić się mających, może Starostwo górnicze na wniosek urzędu górniczego okręgowego orzec zniesienie kopalni. Gdy orzeczenie to stanie się prawomocnem, zostanie doręczone wierzycielom z ksiąg publicznych wiadomym, którzy na tej kopalni nabyli prawa rzeczowe, a nadto podane do publicznej wiadomości za pomocą ogłoszeń w dzienniku urzędowym z powołaniem się na ten i następny paragraf.
- §. 71. Każdy wierzyciel hipoteczny i inne osoby, które nabyły rzeczowe prawa, mają prawo zażądać u właściwego Sądu w przeciągu trzech miesięcy od dnia, w którym orzeczenie doręczone im zostało, względnie w którym wyszedł dziennik urzędowy obwieszczenie zawierający, oszacowania i sprzedaży kopalni w drodze licytacji, celem zaspokojenia swoich wierzytelności na swój koszt, jednak z zastrzeżeniem zwrotu takowego z ceny kupna. Także właściciel kopalni może w tym nieprzekraczalnym terminie zażądać sądowego oszacowania i sprzedaży kopalni w drodze licytacji na swój koszt.

§. 72. Jeżeli nikt nie żąda sądowego oszacowania i licytacji, lub jeżeli tą drogą nie przyjdzie do skutku sprzedaż kopalni, orzecz Starostwo górnicze zniesienie własności kopalni i zarządzi wykreślenie tego pola z ksiąg naftowych. W skutek tego zniesienia gasną wszelkie prawa do tego pola i do przyrzędów na niem w myśl §. 73. pozostawić się mających.

§. 73. Jeżeli właściciel kopalni oświadczy przed Wydziałem powiatowym, że pole swe lub pojedyncze tegoż części opuszcza, natenczas z tem oświadczeniem postąpić należy w ten sam sposób jak z orzeczeniem zniesienia własności według §. 70.

Prawo wierzycielom hipotecznym i innym osobom rzeczowe prawa posiadającym w §. 71. przyznane, służy im także i w tym wypadku, a co do zniesienia płatności kopalni, postanowienia §. 72. mają i tu być zastosowane.

§. 74. Przed wykreśleniem posiadłości górniczej, wyznaczy inspektor wobec naczelnika gminy lub przełożonego obszaru dworskiego potrzebne dla publicznego bezpieczeństwa zarządzenia w opuszczonej kopalni, które dotychczasowy właściciel własnym kosztem ma przeprowadzić.

Właścicielowi kopalni wolno usunąć cembrowania, mury, skrzynie, tamy i inne środki zabezpieczenia budowy górniczej tylko o tyle, o ile według orzeczenia inspektora górniczo-policyjnego względy takiemu usunięciu się nie sprzeciwiają.

§. 75. Mapy, księgi o budowie i rysunki, dotyczące opuszczonej, względnie zniesionej kopalni, mają być w inspektoracie do przechowania złożone.

§. 76. Wszelkie koszta powstające dla władzy w skutek postępowania w tym rozdziale zarządzonego, ponosi dotychczasowy właściciel kopalni.

Rozdział XI.

O stowarzyszeniach wzajemnego wsparcia (bractwach) dla robotników górniczych.

§. 77. Dla robotników pracujących w kopalniach, niniejszej ustawie podlegających, mają być ustanowione kasy bratnie celem niesienia pomocy lekarskiej i udzielania wsparcia członkom bractw i ich rodzinom według przepisów tej ustawy.

Jeżeli do wyżej wymienionych zakładów są przyłączone zakłady rzemieślnicze lub przemysłowe, niepodlegające dozorowi organów w tej ustawie ustanowionych, to za zgodą robotników i właścicieli kopalni może być dozwolony robotnikom tych zakładów pomocniczych wstęp do stowarzyszeń wzajemnego wsparcia i pomocy lekarskiej.

§. 78. Oznaczenie okręgu każdego stowarzyszenia zależy od porozumienia właścicieli kopalni i wydziału przez robotników wybranego, a tylko dla bratnich kas, mających pomoc lekarską na celu, ma być ten okręg zredukowanym do pojedynczych kopalni. Jeśli w tym przed-

miocie w terminie danym przez Starostwo górnicze porozumienie nie nastąpi, lub jeśli okrąg zakreślony nie odpowiada warunkom pomyslnego rozwoju stowarzyszenia, Starostwo górnicze wyda w tej mierze stosowne zarządzenie.

§. 79. Każde stowarzyszenie posiadać będzie statut.

Statut dla stowarzyszenia pomocy lekarskiej ułożą właściciele kopalni przy współudziale wydziału przez robotników wybranego, statut zaś dla stowarzyszenia wsparcia i opieki, ułoży wydział, do którego jedną połowę członków wybiorą posiadacze kopalń, a drugą robotnicy okręgu.

§. 80. Statuta podlegają zatwierdzeniu Starostwa górniczego, które odmówione być może tylko wtedy, jeśli statuta zawierają postanowienia niezgodne z ustawą. Jeśli w ciągu roku od wezwania statut nie zostanie przedłożony, Starostwo górnicze takowy z urzędu nada.

§. 81. Statuta zawierać mają mianowicie następujące postanowienia:

- a) o warunkach przyjęcia na członka, wykreślenia i wykluczenia z grona członków;
- b) o wysokości wpłaty i sposobie jej uiszczenia;
- c) o rodzaju i wymiarze wsparć;
- d) o warunkach, pod jakimi członek uzyskuje i traci prawo do wsparć;
- e) o sposobie zarządzenia i zabezpieczenia majątku kasy bratniej.

Nadto mają statuta kas bratnich zawierać postanowienia o terminie, w którym właściciele kopalń powinni donieść o każdym nowo wstępującym robotniku lub dozorecy, o ilości członków zarządu i obowiązkach tegoż, jakoteż o siedzibie zarządu, a w statutach stowarzyszeń dla pomocy lekarskiej postanowienia o udziale robotników w zarządzie stowarzyszenia.

§. 82. Do stowarzyszeń pomocy lekarskiej są wszyscy robotnicy uprawnieni i obowiązani należeć, do stowarzyszeń zaś wzajemnego wsparcia tylko stale zatrudnieni robotnicy kopalń. Udział w tych obu stowarzyszeniach mogą statuta dozwolić także urzędnikom górniczym lub administracyjnym kopalni.

§. 83. Stowarzyszenia powyżej wskazane, winne zapewnić swym uczestnikom co najmniej następujące korzyści:

A. Stowarzyszenia pomocy lekarskiej:

1. bezpłatne leczenie i lekarstwa w razie choroby;
2. zapłatę odpowiednią, jeśli choroba nie nastąpiła w skutek wyraźnej winy chorego;
3. przyczynek do kosztów pogrzebu uczestników stowarzyszenia prowizjonistów.

B. Stowarzyszenie wzajemnego wsparcia:

1. dożywotnią prowizję, jeśli członek bez wyraźnej własnej winy stanie się niezdolnym do roboty;

2. dożywotnie wsparcie dla wdowy a względnie wsparcie aż do powtórnego jej zamążpójścia;
3. wsparcie na wychowanie dzieci zmarłych uczestników i prowizjonistów stowarzyszenia aż do ukończenia 14 lat.

- §. 84. Wszyscy robotnicy mają składać t. z. grosz puszkowy na fundusz stowarzyszeń wzajemnego wsparcia i pomocy lekarskiej. Wkładki mają być określone albo w stałych kwotach albo w stałym procencie od zarobku.
- §. 85. Właściciele kopalń mają się przyczyniać do funduszu składanego przez robotników przynajmniej kwotę wynoszącą 10% wkładek, wpłacanych przez robotników u nich pracujących.
- §. 86. Właściciele kopalń mają odbierać od robotników i wkładać do kas wkładki należące się od robotników.

Do spełniania tego obowiązku mogą być zniewoleni przez inspektorat okręgowy.

- §. 87. Statutem przepisane wkładki do kas stowarzyszeń, mogą na żądanie urzędu górniczego okręgowego być ściągane w drodze politycznej egzekucyi.

Egzekucyi tej nie wstrzymuje wytoczenie sporu sądowego o niesłuszności podniesionej pretensyi.

- §. 88. Sprawami stowarzyszeń pomocy lekarskiej zarządzają starsi bractwa i wydział stowarzyszenia, który jest zarazem dyrekcją stowarzyszenia.

Starsi bractwa będą wybierani przez robotników, z ich grona w liczbie przez statut postanowionej.

Urzednicy pracujący przy kasach stowarzyszenia, urzednicy kopalni i prowizyonisci nie tracą prawa obieralności, jeśli tego statut wyraźnie nie postanawia.

Właściciele kopalń lub wyznaczeni przez nich do tego urzednicy stanowią wspólnie z pewną liczbą starszych bractwa każdego zakładu, wydział stowarzyszenia. Statuta stowarzyszenia oznaczają udział starszych bractw a w wydziale i stosunek ich głosów w obec właścicieli kopalń, z których jeden ma przewodniczyć wydziałowi.

- §. 89. Starsi bractwa nadzorują postępowanie członków według statutu i wykonują polecenia wydziału.

Statut lub osobna instrukcja określa zakres ich obowiązków.

- §. 90. Wydział stowarzyszenia zastępuje stowarzyszenie na zewnątrz, kieruje wyborami starszyny bractwa, ustanawia lekarza i urzedników bractwa, układa się z nimi i aptekarzami, wydaje stosowne instrukcje, zarządza majątkiem stowarzyszenia i załatwia wszelkie poruczone mu w statucie sprawy. Jest on zarazem w obec kopalń, których interesa zastępuje, organem pomocniczym i wykonawczym dla stowarzyszenia wzajemnego wsparcia, przestrzega wykonania statutów tegoż ze strony uczestników, wskazuje wypadki, w których kto nabywa lub traci prawo do wsparcia, wypłaca prowizye według listy ułożonej przez dyrekcję stowarzyszenia i wykonuje wszelkie polecenia stowarzyszenia.

§ 91. Zarząd każdego stowarzyszenia wzajemnego wsparcia sprawuje dyrekcya, której członków według szczegółowych przepisów statutu wybierają, w jednej połowie właściciele kopalń, z których jeden ma przewodniczyć, drugiej połowie starsi bractw z pomiędzy siebie.

Dyrekcya zastępuje stowarzyszenie na zewnątrz, umawia się z głównym lekarzem i urzędnikami, wydaje stowarzyszeniom lekarskiej pomocy, instrukcye celem wykonania swych poleceń i załatwia wszystkie statutami jej poruczone sprawy.

§. 92. Oba stowarzyszenia składają corocznie rachunki. Rachunki stowarzyszenia pomocy lekarskiej sprawdza wydział, rachunki stowarzyszenia wzajemnego wsparcia, dyrekcya. Następnie rachunki mają być przedłożone do przejrzania właścicielom kopalń i starszyźnie bractw, po czem dopiero rachmistrzowi absolutoryum może być udzielone.

§. 93. Inspektorat okręgowy nadzoruje ściśle przestrzeganie statutów stowarzyszeń a osobliwie zgodność zarządu majątkowego z postanowieniami statutów.

§. 94. Stowarzyszenia są obowiązane przedłożyć w każdej chwili urzędowi górniczemu okręgowemu lub delegatowi do przejrzania protokoły obrad i czynności, książki kasowe i rachunki, jakoteż kasy stowarzyszeń do szkntrowania.

Mają one także sporządzać i dawać zażądane przez urząd górniczy statystyczne wykazy.

§. 95. Statutami unormowane pobory z kasy stowarzyszenia wzajemnego wsparcia, podlegają zabezpieczeniu i egzekucyjnym zarządzeniom tylko:

1. na korzyść wynikających z ustawy pretensyi o dastarczenie utrzymania, lub
2. jeśli upłynął dzień, w którym te pobory według statutu miały być wypłacone.

Wszelkie zarządzenie tymi poborami w drodze cesyi, zlecenia, zastawu lub innej formie, nie mają mocy prawnej, jeśli nastąpiło przed dniem wypłaty poborów lub w samym dniu wypłaty, ale przed rzeczywistem wypłaconiem.

§. 96. O spornych kwestyach między stowarzyszeniami lub między stowarzyszeniami i ich członkami, rozstrzyga z wykluczeniem zwykłej drogi prawa, sąd polubowny, do którego każda strona wybiera jednego sędziego polubownego, a sędziowie superarbitra.

Jeśli co do wyboru superarbitra zgoda nastąpić nie może, wyznacza go urząd górniczy okręgowy.

Rozdział XII.

O wykonywaniu policyi w kopalniach nafty i wosku ziemnego.

§. 97. Przesiębiorcy kopalni są przy prowadzeniu robót górniczych obowiązani do zapobiegania niebezpieczeństwom dla osób i mienia, a prze-

dewszystkiem dbać powinni o życie i zdrowie robotników, bezpieczeństwo robót wykonanych w kopalni, ochronę powierzchni ziemi w interesie bezpieczeństwie osób, mienia i publicznej komunikacji, i o usunięcie z robót górniczych wszelkich dla ogółu szkodliwych skutków. Urząd górniczy okręgowy ma czuwać nad spełnieniem tych zobowiązań.

§. 98. Starostwo górnicze wydać może obowiązujące dla całego kraju lub dla pojedynczych okręgów przepisy policyi górniczej co do wszystkich w §. 97. wskazanych okoliczności. Obwieszczenie tych przepisów nastąpi w dzienniku urzędowym.

§. 99. Jeśli w jakiej kopalni zajdzie wypadek niebezpieczeństwa w jednym ze wskazanych w §. 106. kierunków, Urząd górniczy okręgowy wyda po wysłuchaniu przedsiębiorcy lub jego pełnomocnika, a jeżeli chodzi o ochronę powierzchni lub o usunięcie następstw dla ogółu szkodliwych, w porozumieniu z władzą polityczną odpowiednie policyjne zarządzenia.

W razie grożącego niebezpieczeństwa środki zaradcze niecierpiące zwłoki mogą być przedsięwzięte bez poprzedniego wysłuchania przedsiębiorcy kopalni lub jego pełnomocnika. Jednak co do dalszych zarządzeń ma przepisane porozumienie nastąpić.

W tym ostatnim wypadku należy zaraz przystąpić do zastosowania środków niecierpiących zwłoki, a rekurs przeciw temu założony nie wstrzymuje zastosowania.

§. 100. Policyjne zarządzenia wydane w myśl §. 99. mają być przedsiębiorcy kopalni w drodze urzędowej do wiadomości podane. Rozporządzenie takie ma być wpisane, jeśli jest wydane na miejscu, do księgi objazdowej kopalni.

Jeśli zachodzi potrzeba obwieszczenia zarządzeń robotnikom, takowe odbędzie się na polecenie Urzędu górniczego okręgowego przez publiczne odczytanie lub przybicie obwieszczenia w stósownem do tego miejscu.

§. 101. Jeśli przedsiębiorca kopalni w oznaczonym czasie nie wykona zarządzeń wydanych na mocy §. 108, takowe wykonane zostaną na jego koszt przez Urząd górniczy okręgowy.

§. 102. Jeśli w jakiej kopalni zachodzi niebezpieczeństwo w jednym z wskazanych w §. 97. kierunków, kierownik kopalni lub jego zastępca ma o tem zawiadomić natychmiast Urząd górniczy okręgowy. Jednak najpilniejsze środki zaradcze ma sam bezzwłocznie przedsięwziąć.

§. 103. Jeśli w kopalni, w robotach wewnątrz lub na powierzchni ziemi wykonywanych, zajdzie nieszczęśliwy wypadek, który sprowadzi śmierć lub ciężkie uszkodzenie jednej lub wielu osób, to wskazane w §. 102. osoby są obowiązane zawiadomić o tem natychmiast Urząd górniczy okręgowy.

§. 104. Urząd górniczy okręgowy zarządzi dochodzenie na miejscu. Komisarz do tej czynności delegowany zarządzi środki potrzebne do ratowania osób nieszczęściem dotkniętych, jakoteż niecierpiące zwłoki środki zapobieżenia dalszemu niebezpieczeństwu. Przedsiębiorca kopalni do-

starczyć ma potrzebnych do tej czynności robotników i środków pomocniczych. W razie wypadku nieszczęśliwego lub niebezpieczeństwa ogólnego, sąsiedni właściciele kopalni są obowiązani nieść pomoc zagrożonej kopalni.

- §. 105. Wszystkie koszty spowodowane zarządzeniem środków w §. 104. wskazanych, ponosi właściciel zagrożonej kopalni z zastrzeżeniem prawa regresu do osób trzecich, które stały się powodem nieszczęścia.

Rozdział XIII.

O karach za przekroczenie przepisów tej ustawy.

- §. 106. Nakładanie kar za przekroczenie przepisów tej ustawy należy, o ile nie wchodzi w zastosowanie postanowienia prawa karnego, do zakresu władz górniczych.
- §. 107. Odmówienie wyjaśnień górniczo-policyjnych, żądanych przez delegata władzy, objeżdżającego w charakterze urzędowym kopalnię (§. 43) i niedostarczenie pomimo urzędowego wezwania w stosownym czasie statystycznych wykazów (§. 44.) karane będzie grzywną od 5 zł. do 10 zł. w. a.

Karze 5—10 zł. podlegają także robotnicy górniczy, którzy bez świadectwa uwalniającego ich z kopalni, obejmują roboty w innej kopalni.

- §. 108. Karze od 10—50 zł., a w razie powtórnym do 100 zł. podlega:

1. poszukiwanie i wydobywanie nafty, wosku ziemnego i t. p. minerałów na placach publicznych, drogach, kolejach żelaznych, tamach wodnych i cmentarzach, dalej pod budynkami i w okolicy nich w obrębie koła o promieniu 20 metrów, jeśli to się stało bez wyraźnego zezwolenia posiadacza tych przedmiotów (§. 6.);
2. zaniechanie doniesienia o nabyciu kopalni (§. 30.);
3. wstrzymanie ruchu w kopalni bez poprzedniego zawiadomienia urzędu lub w razie nieprzewidzianych wypadków bez następnego (§. 39.) zawiadomienia;
4. zaniechanie w prowadzeniu lub prawidłowym uzupełnianiu mapy kopalni (§. 44.);
5. przyjęcie na siebie zarządu kopalni lub dozoru robót bez poprzedniego wykazania dostatecznej kwalifikacji (§. 41.);
6. zaniechanie wskazania pełnomocnika (§. 30., 45.);
7. przyjęcie do kopalni bez świadectwa robotników, o których wiadomo, że już dawniej w kopalniach pracowali (§. 64.);
8. niezgodne z przepisami używanie dzieci, młodych ludzi lub kobiet do robót górniczych (§§. 65. i 66.);
9. zaniechanie w obrachowaniu robotników w stosownym czasie (§. 67.);
10. zaniechanie w utrzymywaniu księgi robotników (§. 69.) lub księgi objazdowej (§. 109.);

11. zaniechanie w pobieraniu grosza puszkowego od robotników i oddawaniu takowego do kasy stowarzyszeń wzajemnego wsparcia (§. 75.);
 12. niedozwolona odbudowa kopalni (§. 13.);
 13. uchybienie prawomocnym rozporządzeniom urzędu górniczego okręgowego.
- §. 109. Karze od 50 do 100 zł. w. a., a w razie powtórnym od 150 do 200 zł. w. a podlega:
1. odbudowa kopalni bez zatwierdzonego planu (§. 36.) lub samowolne odstąpienie od planu bez zawiadomienia urzędu (§. 37.);
 2. prowadzenie robót w kopalni pomimo zarządzonego z urzędu wstrzymania tychże (§. 38.);
 3. odbudowa kopalni bez ustanowienia kwalifikowanego i odpowiedniego kierownika, jakoteż przyjęcie do nadzoru i kierowania robót osób, których urzędowi nie wskazano lub których uzdolnienie nie zostało za dostateczne uznane (§. 40 i 41);
 4. zaniechanie w wykonaniu robót poleconych celem zabezpieczenia opuszczonych części kopalni albo wyjęcie cembryn, murów, lub zasadzek z budowy górniczej wbrew wskazówkom urzędu (§. 73);
 5. zaniechanie poleconego obwieszczenia zarządzeń urzędowych (§. 100);
 6. zaniechanie zawiadomienia urzędu o zaszłem w kopalni niebezpieczeństwie lub nieszczęśliwym wypadku (§§. 102 i 103);
 7. odmowa przyjęcia z pomocą w razie nieszczęśliwego wypadku, lub w wypadkach grożącego wspólnego niebezpieczeństwa (§. 102);
- §. 110. Przekroczenia przepisów policyjnych przez Starostwo górnicze wydanych, lub przepisów wydanych wskutek okoliczności wskazanych w §§. 99 i 109 będą karane grzywną od 5 do 100 zł. w. a., a w razie powtórzenia się lub okoliczności obciążających winę, grzywną do 200 zł. w. a.
- §. 111. Kary mają być płacone w c. k. podatkowym urzędzie powiatowym i wpływają w równych częściach do kasy tego stowarzyszenia wzajemnego wsparcia, do którego kopalnia skazanego na grzywnę przedsiębiorcy należy i do kasy funduszu krajowego. Jeżeliby gdzie stowarzyszenie wsparcia wzajemnego w tym czasie jeszcze nie istniało, cała grzywna wpływa na rzecz funduszu krajowego.

Rozdział XIV.

O urzędach dla spraw produkeyi nafty i wosku ziemnego.

- §. 112. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się następującym władzom:
- a) Urzędowi górniczemu okręgowemu,
 - b) Starostwom górniczym,
 - c) Ministerstwu rolnictwa.
- §. 113. Granice okręgów produkeyi nafty i wosku ziemnego oraz siedziby Urzędów górniczych okręgowych, oznacza Ministerstwo rolnictwa.
- §. 114. Urzęda górnicze okręgowe stanowią każdy w obrębie swego okręgu pierwszą instancję we wszystkich sprawach, które wyraźnie tą ustawą

Starostwom nie są przekazane, stanowią pierwszą instancję Starostwa górnicze, a drugą i ostatnią instancją we wszystkich sprawach jest Ministerstwo rolnictwa.

- §. 115. Przeciw orzeczeniom Urzędu górniczego okręgowego wniesiony być może rekurs do Starostwa górniczego przeciw orzeczeniu Starostwa do Ministerstwa rolnictwa.

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem władzy, która orzeczenie wydała w ciągu dni 30-tu od dnia doręczenia.

- §. 116. Wykonanie prawomocnego orzeczenia należy do c. k. władz politycznych.
- §. 117. Koszta urzędowych czynności zarządzonych na żądanie osób interesowanych ponoszą te osoby, a koszta dochodzenia z urzędu postanowionego, ponosi strona, która się okazała winną przekroczenia przepisów niniejszej ustawy. W razie, jeżeli sprawa dotyczy kilku stron, postanowi Starostwo górnicze, w jakim stosunku każda z nich ponosić ma koszta.
- §. 118. Urzędnicy okręgowi, ich żony i małoletnie dzieci nie mogą nabywać na własność kopalni nafty i wosku ziemnego w obrębie okręgu, w którym urzędują, ani prowadzić tamże podobnych przedsiębiorstw.

Rozdział XV.

Postanowienia przejściowe.

- §. 119. Obecnie obowiązujące przepisy i rozporządzenia w przedmiocie produkcji nafty i wosku ziemnego w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zostają niniejszą ustawą uchylone.

W ciągu 6 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy wszyscy przedsiębiorcy i właściciele kopalń są obowiązani zgłosić swe przedsiębiorstwa do c. k. Urzędów górniczych okręgowych i Sądów celem utworzenia pól naftowych, podając tytuł prawny dotychczas im służący. Pola naftowe utworzone być mają bez względu na przestrzeń, jaką kopalnie zajmują. Wszelkie inne do tych kopalń przywiązane prawa lub ciężary, nie doznają żadnej ujmy i mogą być na żądanie stron w księgach naftowych uwidocznione. Wszystkie przedsiębiorstwa naftowe podlegają jednak już z dniem wejścia w życie tej ustawy jej przepisom górniczo-policyjnym.

Po upływie tego 6-miesięcznego terminu przedsiębiorstwa niezgłoszone, będą uważane za kopalnie nieprawnie istniejące i wszelka ich budowa zostanie wzbroniona.

- §. 120. Kasy bratnie istniejące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, pełnić będą swe funkcje na mocy już istniejących statutów.
- §. 121. Ustawa ta wchodzi w życie w trzy miesiące po dniu jej ogłoszenia w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Motywa do projektu ustawy naftowej.

Zasada wolności górniczej wypowiedziana w ogólnej ustawie górniczej, została Najwyższem rozporządzeniem Jego Ces. Król. Apost. Mości z dnia 22. Stycznia 1862. uchyloną co do nafty i innych minerałów bitumicznych — o ile takowe do uzyskania olejów do oświetlenia użytymi być mają — a z wejściem w życie tej zasady, wytworzyły się przez lat około 19 stosunki prawne i wżyły się pojęcia o przynależności nafty do własności powierzchni gruntu, a zaliczyć minerały te do rzędu minerałów zastrzeżonych czyli poddać je pod dyspozycję Państwa, znaczyłoby to samo, co odebrać część własności dzisiejszej bez odszkodowania.

Owoż utrzymując zasadę powyższą w mocy, wypowiadamy w §. 1, projektowanej ustawy, iż nafta i jej pokrewne minerały nie należą do zastrzeżonych.

Związek nierozzerwany własności minerałów czyli podziemia z własnością powierzchni jest atoli niekorzystnym dla rozwoju przedsiębiorstwa naftowego, albowiem nietylko nie zapewnia przedsiębiorcy pewności posiadania i pozbawia go możności kredytu rzeczowego, lecz nadto wystawia go na niebezpieczeństwo nraty praw poczynionych, wkładów i dobytku, kiedy wolność gruntowa w drodze publicznej licytacji bywa sprzedaną (§. 1121 k. c.) lub właściciel gruntu zechce skorzystać z przepisów o wypowiedzeniu dzierżawy w wypadkach odnośną ustawą przewidzianych.

Możność utworzenia dla przedsiębiorstw naftowych niezależnych ciał górniczych jest więc koniecznie wskazaną, jeżeli przedsiębiorstwa te rozwinąć się mają na szersze rozmiary i stać się rzeczywiście źródłem dobrobytu ogólnego lub przynajmniej pojedynczych okolic kraju. A skoro właścicielowi realności przysługuje prawo dyspozycji naftą z tytułu własności, natenczas powinno mu być dozwolone oddzielenie jej i utworzenie dla niej osobnej realności na wzór pól górniczych w ustawie górniczej opisanych z tą różnicą, iż tu wola właściciela gruntu a nie Państwo o oddzieleniu własności nafty stanowić ma. (§. 2.).

W konsekwencji tych zasad prawnych przypuszczamy jedynie ugodę z właścicielem gruntu co do warunków odstąpienia prawa do eksploatacji nafty, nie ograniczając wcale wysokości wynadrodzenia, które w każdym pojedynczym wypadku może być różnem i od woli stron zawierających układ zależnem. (§. 3.).

Aby jednak nie tworzyć sztucznych pól górniczych, nie przedstawiających żadnej wartości, jesteśmy za utworzeniem pól naftowych dopiero wtedy, kiedy minerał na swem naturalnem legowisku został odkrytym i okoliczność ta przez władzę kompetentną skonstatowana. Jak długo więc przedsiębiorstwo znajduje się w stadyum poszukiwania może być dokonana adnotacja przy odnośnych parcelach gruntowych, iż takowe celom kopalnianym są poświęcone, a kiedy nafta się znajdzie wówczas dopiero tworzy się dla kopalni pole naftowe.

Uwzględniając prawa wierzycieli z powodu deteryoracji przedmiotu zastawu przy posiadaniu przedsiębiorstwa górniczego, przypuszczamy stosowne wynagrodzenie, a względnie zabezpieczenie tychże praw, o ileby doznały uszczerbku w drodze układu, a w braku onego w drodze oznaczenia wysokości takiego wynagrodzenia przez Władzę górniczą, w porozumieniu z Władzą

polityczną, a nawet w drodze prawa. — Nie chcąc atoli narażać rozwoju przedsiębiorstwa na odwołkę, wykluczamy możliwość rekursu przeciw tymczasowemu orzeczeniu Władzy górniczej pod względem wysokości wynagrodzenia, a względnie zabezpieczenia praw wierzycieli

Rozległość przestrzeni jednego pola naftowego przyjmujemy pomiędzy jednym a trzydziestoma sześcioma hektarami, najmniejsze pole będzie więc równe $\frac{1}{3}$, dzisiejszej miary górniczej, a największe 8miu miarom, t. j. tyle, ile obecnie na jedną odkrywkę przy kopalniach węgla uzyskać można w drodze nadania.

Przy oznaczeniu takiej minimalnej przestrzeni pól naftowych mamy na względzie rozdrobnienie gruntów w okolicach podgórskich, gdybyśmy więc większej wymagali przestrzeni, musieliśmy tem samem przeszkadzać tworzeniu się kopalń naftowych, albowiem dopiero znaczniesza liczba właścicieli gruntów na poszukiwanie zgodzić by się miała. Aby znowu z drugiej strony dać możliwość tworzenia się większych przedsiębiorstw, gdzie warunki geologiczne temu by sprzyjały, przypuszczamy przestrzeń większą aż do 36 hektarów w jednym polu naftowym wychodząc z tego założenia, pewna granica przestrzeni powinna być postanowioną, jeżeli pola naftowe mają mieć pewne, na prawdopodobieństwie pod względem znajdowania się nafty oparte znaczenie. Przypuszczamy zazatem możliwość łączenia i dzielenia pól naftowych w ramach §. 5. wskazanych.

Wyjątek stanowić muszą dzisiejsze kopalnie, obok których nawet poniżej miary minimalnej, pola naftowe mają być utworzone, i te bowiem przedsiębiorstwa przedstawiają pewną wartość, nad którą bez wyrządzenia krzywdy do porządku przyjść nie można, zaś do łączenia takich mniejszych przedsiębiorstw do miary pewnej przestrzeni, już z tego względu doradzać by nie można, ileż przedsiębiorstwa takie składać by się musiały z żywiołów bardzo rozmaitych, które przypadkowo obok siebie się znalazły i tym żadną miarą powodzenia by w przyszłość wróżyć nie można. Wreszcie nie można uwłaczać zasadzie, iż żadna ustawa wstecz działać nie może.

Wyjątek ten wyraziliśmy w postanowieniach przejściowych wyznaczając zarazem do zgłoszenia kopalń o utworzeniu pól naftowych termin 6 miesięcy.

Względy ekonomiczne kopalni pojedynczych zniewalają nas nadto, dozwolić za wynagrodzeniem służebnictw na obcych a po za polem naftowym leżących gruntach tak wolnych, to jest pod kopalnię nie zajętych, jak niemniej w obcych polach naftowych, a to na rzecz zakładów umożliwiających lub przynajmniej ułatwiających popęd pomienionych kopalni, jako to: ścieżek, dróg, ścieków, kanałów i budowy pomocniczej (Hilfsbaue).

Nafta i wosk ziemny wydobywają się, częścią studniami i chodnikami podziemnymi, częścią otworami świdrowemi.

Studnie te czyli szyby, sięgają obecnie już do 200 i więcej metrów w głąb ziemi, i do nich zjeżdżać muszą codziennie i tamże pracować po kilka lub kilkanaście godzin robotnicy, częstokroć bez światła lub przy mdłym świetle lampki bezpieczeństwa, którą to ostrożność nakazują nam łatwo eksplodujące gazy, w pokładach wątlých łupków lub piaskowców, rozkładających się skutkiem przystępu powietrza.

Czyż pozwala uczucie ludzkości, aby ci ludzie nie mieli nad sobą przy wykonaniu tej pracy opieki prawa, by życie ich i mienie, a nadto często istnienie rodziny zależało od chciwego zysku lub niedbałego przedsiębiorcy a względnie dozorca? Czy można dozór ten pozostawić urzędom gminnym, nie interesującym się bynajmniej tą sprawą i nie mającym potrzebnego uzdolnienia do ocenienia miary bezpieczeństwa robót górniczych?

Proponujemy więc — aby c. k. urzędy górnicze wykonywały nadzór nad kopalniami nafty.

Lecz doświadczenie wykazuje, iż postanowienia te byłyby illuzorycznymi, gdyby nie powierzono robót kopalnianych, a raczej ich kierunku i nadzoru ludziom fachowo-uzdolnionym i dla tego postanawiamy, iż nikt nie może kierować robotami i przyjąć za nie odpowiedzialności, kto nie wykaże się posiadaniem odpowiedniej kwalifikacyi, o której orzeka Wydział krajowy.

Ustanowienie fachowych i odpowiedzialnych kierowników w kopalniach, poddawanie aprobacie inspektorów okręgowych planu odbudowy, obowiązek regularnego uwidoczniania na mapach robót kopalnianych, nareszcie prawo Urzędów górniczych okręgowych, nakładania wysokich grzywien za niedopełnienie wydanych rozporządzeń lub za przekroczenie ustaw, dają możliwość, a ściśle wykonanie postanowień odnośnych da rękojmię bezpiecznego dla osób i mienia prowadzenia nadal przedsiębiorstw, i zapobieżę częstym dziś wkraczaniom w teren obcy w chodnikach podziemnych bez nadzoru i kontroli prowadzonych.

Ze względu na właściwości robót górniczych, połączonych w każdym razie mimo wszelkich ostrożności z niebezpieczeństwem, normujemy stosunek pomiędzy właścicielem kopalni a robotnikiem i wzajemne ich prawa i obowiązki, — umieszczamy przepisy o stowarzyszeniach wzajemnego wsparcia jako to: kas bratnich i pomocy lekarskiej, do których także właściciel kopalni przyczyniać się ma (§. 94), poddając je nadzorowi c. k. Władz górniczych okręgowych.

Sprawozdawca :

Dr. Mikołaj Fedorowicz w. r.